

Siyəzən rayonu ərazisində yerləşən tarixi abidələr

Gilgilçay  stehkamlar Kompleksi

 stehkam (inventar N 65) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

 stehkam ilk orta əsrlərin  n möhtəşəm d rd m dafie xəttindən biridir. Qafqaz Albaniyası ərazisində şimaldan köçəri tayfaların hücumlarına qarşı III-V əsrlərdə ucaldılmışdır.  stehkam m dafie xarakteri daşıyırdı. Bu istehkam haqqında ilk məlumat verən ərəb tarixçisi  l B lazuri (IX) " lk l rin f thi" kitabında yazır ki, Firuzun oğlu Sasani şahı Qubad onlara (x z rl r ) qarşı iyirmi min d y ş  göndərdi, sonra Qubad  z  də qoşuldu v  Şirvanla Aran vilayətlərin qapısı arasında çiy kərpicdən sədd tikdirdi. A. Bakıxanov "Gülüstani- r m"  s rində qeyd edir ki, bu sədd "dənizdən başılayıb  lixanlı-ehtimala görə, Aslan Al onlu olmuş kəndin üst tərəfindən ke r k  ıraq qalasına bitişir. Oradan da üzərində böyük bir şəhərin xarabası olan Anta da ından ke r k Qonaqk ndin  st nd n Baba da ına doğru gedir". Fransız monarxı Vilhelm Rubruk (XVIII  sr) Gilgilçay səddi haqqında yazır ki, "Biz oradan (Şabrandan) ke r k da lardan d nizc n enən sədd gördük". Qeyd edək ki,  ıraqqala da bu istehkama daxildir .

Mövcud vəziyyət: Abidə Siyəzən rayonunun Yenikənd kəndi yaxınlığında Gilgilçay çayı sahilində yerləşir. X z r dənizindən başılayıb Kolanı, Yenikənd, köhnə Alıxanlı, Eynibulaq, Daşlı  al an, Qalaaltı kəndlərindən ke r k  ıraqqala ilə birləşir. Bu sədd əsasən torpağın altında qalıb. Yenikənd kəndinin ərazisində olan səddin bir hissəsi bir ne e yerdən dağılmış vəziyyətdədir. Ona görə də həmin səddin divarları bir ne e yerdən görünür. Daşlı  al an kəndindən ke r n hissədə isə sədd daş kərpiclərdən h r l b v  dağılmış vəziyyətdədir.

Gilgilçay Müdafie Səddi

Müdafie səddi (inventar №1697) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat: Sədd müdafie məqsədilə əsasən şimaldan gələn yürüşlərin qarşısını almaq məqsədilə inşa edilmişdir. Səddin tikilməsi Sasani hökmdarı birinci Qubadın dövrünə təsadüf edilmişdir. Səddin üstündə hər 32 və 33 metrdən bir bürc və qüllələrdən istifadə olunmuşdur. Bürclər əsasən keşikçi məntəqəsi rolunu oynayır. Sədd Gilgilçay çayının Xəzər dənizinə tökülən hissəsindən başlayaraq Böyük Qafqazın Baba dağına kimi uzanır. Sədd 120 km uzunluğundadır. Səddin 60 km hissəsində tədqiqat işləri aparılmışdır.

Mövcud vəziyyət: Gilgilçay səddinin bir hissəsi Bakı-Rostov yolunun çəkilişi zamanı öz mövcud görünüşünü itirmiş, digər hissələri isə dövrümüzdə qədər qorunub saxlanmaqdadır. Səddin müəyyən hissələrində çiy kərpicdən hörülmüş yerləri görmək mümkündür.

Beşbarmaq yaşayış yeri – Son tunc-ilk dəmir dövrü.

Beşbarmaq yaşayış yeri – Son tunc-ilk dəmir dövrü. (İnv.1698) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür. Beşbarmaq dağının arxa tərəfində yerləşir. Beşbarmaq yaşayış yerinin yalnız qalıqları qalmışdır.

Beşbarmaq paralel müdafiə səddi - ilk orta əsrlər.

Sədd (inventar №1702) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Sədd Zarat kəndinin yaxınlığında yerləşir. IV-VII əsrə aiddir. Bu istehkam Beşbarmaq dağının ətəklərində Xəzər dənizinə qədər uzanırdı. Sədd dağın ətəyindən başlayaraq düzənlikdə iri çiy kərpicdən tikilmiş, bir-birindən 200 metr aralı iki divardan ibarət idi. Alban tarixçisi Musa Kalankaytuklu Beşbarmaq səddinin Sasani padşahı Yezdəgirdin dövründə (438-457) çəkildiyini göstərib. Beşbarmaqda qala və karvansaralar da olmuşdur. Bu sədd müdafiə xarakteri daşıyırdı.

Mövcud vəziyyəti :

Səddin hal-hazırda yeri müəyyən edilməmişdir.

Xıdırzində Piri -VII əsr (İnv.1699)

Xıdırzində Piri .-VII əsr.İnv.1699 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Bakı-Rostov şosse yolunun təxminən 90-cı kilometrliyində əzəmətli Beşbarmaq dağı görünür. Beş çılpaq zirvədən ibarət olan bu dağa xalq arasında “Xıdırzində baba” və yaxud “Xıdırzində dağı” da deyirlər. A.Bakıxanov öz məşhur “Gülüstani-İrəm” əsərində yazır: Quranda adı çəkilən Məşməül bəhreyn (iki dəniz qovşağı) Şirvan əyalətində olmuşdur. Musa və Xızır peyğəmbərlərin səxresi (qayası) da ordadır. Adına və əlamətlərinə görə Xızırzində ola bilər”. İfadənin tərkibindəki “zində” sözü tat dilində “sağ”, “diri” mənasını verir. Bu da qədim Şərqi folklorunda adı tez-tez çəkilən “abizəmzəm”- “dirilik suyu” içmiş Xızır (Xızır) peyğəmbərə işarədir. Ona görə də bəzi bəzi tarixi mənbələrdə Beşbarmaq zirvəsi “Xızır” peyğəmbərin səxresi” (qayası) adlanır.

Mövcud vəziyyəti :

Hal-hazırda da ziyarət funksiyasını yerinə yetirir.

Karvansaray qalıqları –XV-XVII əsr.İnv-1701

Karvansaray qalıqları –XV-XVII əsr.İnv-1701 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Bakı –Dəvəçi şosse yolunun 87 km sağ tərəfində. Zarat kəndinin yaxınlığında Beşbarmaq səddinin dağətəyi zonada yerləşən hissəsində orta əsrlər dövründə tikililər salınmış, o cümlədən burada karvansara mövcud olmuşdur. Tədqiqat dövründə paralel divarların arasında yerləşən karvansara qalıqları və buxana etimal edilən qurğu da öyrənilmişdir. Buxana kvadrat formasında olub, tərəfləri 6 m-ə bərabərdir. Onun divarları daşdan hörüldükdən sonra bərkidici məhlul ilə dəmiryolu xətti arasında yerləşir. Vaxtilə saxlanc funksiyasını yerinə yetirir.

Mövcud vəziyyəti :

Zarat kəndinin yaxınlığında yerləşir, hal-hazırda tikilinin uçulmuş vəziyyətdə bezi hissələri qalır.

Beşbarmaq qalası.Orta əsr.İnv.1700

Beşbarmaq qalası.Orta əsr.İnv.1700 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Bakı-Dəvəçi şosse yolunun 87 km sol tərəfində Zarat kəndinin yaxınlığında yerləşir. Beşbarmaq qalası uçulmuş dağılmış vəziyyətdədir. Yalnız bir hissəsi qalır. Qala müdafiə məqsədi ilə tikilmişdir.

Mövcud vəziyyəti :

Zarat kəndinin yaxınlığında yerləşir, hal-hazırda ziyarətə gələn ziyarətçilər qalanın bir hissəsi ilə tanış olurlar.

Qala qalıqları-dındağ qalaçası.Orta əsrlər.inv.5997

Qala qalıqları-dındağ qalaçası.Orta əsrlər.inv.5997 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Qala rayonun Sədan kəndindən təxminən 3 km qərbdə dağın ətəyində yerləşir. Bu qalanın bürclərindən birinin yalnız qalıqları qalmışdır. Qala haqqında tarixi məlumatımız yoxdur. Qala müdafiə məqsədi ilə tikilmişdir.

Mövcud vəziyyəti :

Sədan kəndinin yaxınlığında yerləşir, hal-hazırda qalanın bəzi hissəsinin qalıqları qalmışdır.

Şəhərgah.Orta əsrlər.İnv.5996

Şəhərgah.Orta əsrlər.İnv.5996 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Siyəzən şəhərinin şimal hissəsində Yenikənd kəndinin yaxınlığında yerləşir. Abidə torpağın altında qalıb və tədqiq olunmasına ehtiyac var. Şəhər yaşayış yeri olmuşdur.

Mövcud vəziyyəti :

Yenikənd kəndinin yaxınlığında yerləşir, hal-hazırda abidə tədqiq olunmalıdır.

Qara Dundur İstehkamı.-XIV əsr. İnv.4192

Qara Dundur İstehkamı.-XIV əsr.İnv.4192 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Sədan kəndinin yaxınlığında yerləşir. Müdafiə məqsədi ilə tikilmişdir.

Mövcud vəziyyəti :

Sədan kəndinin yaxınlığında yerləşir, hal-hazırda abidənin qalıqları məhv olmaqdadır.

Xəlil türbəsi.XVIII əsr. İnv.4957

Xəlil türbəsi.XVIII əsr.İnv.4957 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat: Siyəzən şəhərinin şimalında, Gilgilçay qəsəbəsinin girəcəyində, qəbiristanlığın yaxınlığı, Ziyarətgah məqsədi daşıyır. Əsasən göz xəstəliklərinə tutulanlar bura ziyarət edirlər.

Mövcud vəziyyəti : Hal-hazırda ziyarətçilər şəfa məqsədi ilə bura gəlirlər.

Daş qutusu nekroloqu.Tunc dövrü. İnv.1696

Daş qutusu nekroloqu.Tunc dövrü.İnv.1696 Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Siyəzən şəhəri. Vəfat edənlərin xatirəsinə həsr olunur.

Mövcud vəziyyəti :

Hal-hazırda Dağquccu kəndinin köhnə qəbristanlığında yerləşir.

Şeyx Heydər türbəsi XV əsr .

Şeyx Heydər türbəsi XV əsr. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli qərarı ilə dünya əhəmiyyətli abidə kimi dövlət qeydiyyatına götürülmüşdür.

Tarixi məlumat:

Türbə qədim Şıxlar qalıqlarından 200 metr qərbdə köhnə kənd qəbiristanlığının içərisindədir. Türbə demək olar ki, uçulub dağılmış, ortada qəbir və qəbrin ətrafında yerli daşlardan hörülmüş bir metr hündürlüyündə türbə divarları qalmışdır. Türbə əsasən ziyarətgah funksiyasını yerinə yetirir. Ziyarətgaha epilepsiya xəstəliyi olan insanlar gedirlər. Ziyarətgaha gedənlər özləri ilə keçi aparıb kəsirlər və adamlara paylayırlar.

Mövcud vəziyyəti :

Hal-hazırda türbənin əsaslı təmirə ehtiyacı var.